

การเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียนโดยใช้การเรียนรู้ในรูปแบบ Work-based Education

STRENGTHENING THE LEARNERS' PROFICIENCY THROUGH WORK-BASED EDUCATION MODEL

จิตรา จันทราเกตุรวี¹ และพรพิมล ประสงค์พร²

Chittra Chantragatravi¹ and Pornpimon Prasongporn²

^{1,2}คณะการจัดการการศึกษาเชิงสร้างสรรค์ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

^{1,2}School of Creative Educational Management, Panyapiwat Institute of Management

Received: November 6, 2020 / Revised: February 12, 2021 / Accepted: February 19, 2021

บทคัดย่อ

การจัดการเรียนรู้ในรูปแบบการเรียนรู้ที่มีฐานจากการทำงาน หรือ Work-based Education เป็นหนึ่งในรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นกระบวนการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในชั้นเรียนและได้ประสบการณ์จากการทำงานจริง ความโดดเด่นของรูปแบบนี้คือ หลักสูตรสาขาวิชาสามารถออกแบบและปรับเปลี่ยนกระบวนการดำเนินงานให้เหมาะสมกับบริบทสายงานอาชีพ ภายใต้หลักการที่เสริมสร้างทักษะการใช้ชีวิตและทักษะการทำงานให้ผู้เรียนสามารถบูรณาการองค์ความรู้ภาคทฤษฎีที่ได้ในห้องเรียนกับการทำงานในองค์กรต่างๆ ได้อย่างมีความสุข การศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ Work-based Education นี้เป็นการศึกษาความหมายและลักษณะของรูปแบบ หลักการแนวคิดพื้นฐาน องค์ประกอบ ประโยชน์ และความสัมพันธ์ของสถาบันการศึกษา สถานประกอบการและสังคม ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบ Work-based Education ที่เชื่อมโยงไปสู่การเสริมศักยภาพผู้เรียนให้เหนือกว่าการเรียนรู้ในห้องเรียนเพียงอย่างเดียว การสร้างโอกาสในการฝึกประสบการณ์การทำงานในสถานประกอบการให้ผู้เรียนได้มากกว่า 1 ครั้ง ภายในระยะเวลาการเรียนการสอนที่แต่ละหลักสูตรกำหนด บทความนี้รวบรวมข้อมูลจากเอกสารสิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ เพื่อหาแนวทางให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายนำรูปแบบ Work-based Education เป็นฐานในการออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามสมรรถนะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 รอบด้านทั้งทักษะอาชีพ ทักษะสังคมและทักษะชีวิตให้เกิดประโยชน์สูงสุด

คำสำคัญ: Work-based Education การจัดการเรียนรู้ สมรรถนะของผู้เรียน

Abstract

The learning management based on work performance, or work-based education, is one of the learning management models that puts emphasis on the process of providing the learners with in-class learning experience together with actual on-site working experience. The outstanding feature of this model is that the field study program can design and adapt the

operational process to be appropriate for the occupational context under the principle of enhancing the life skills and work performance skills of the learners to enable them to happily integrate the theoretical knowledge received in the classroom with the actual work experience in any organizations. This study of the work-based education learning management model is a study of the meaning and characteristics of the model, the principle and foundation concept, the components, the benefits and the relationships of the educational institution with the enterprise and society, all of which are key components in the work-based education learning management that connects and leads to the enhancement of the learners' competency better than just the learning obtained in the classroom only. This learning management model creates the opportunities for the learners to get practical experience in any enterprises of more than once and graduate within the time limit of the study program. This article collected data from printed documents, online media, and related research studies from both within the country and foreign countries in order to find the guidelines for all concerned people to apply the work-based education model as the basis for designing learning experience to enable the learners to achieve quality in accordance with learning competencies in the 21st Century including the professional skills, social skills and life skills for the creation of the highest benefits.

Keywords: Work-based Education, Learning Management, Learners' Competencies

บทนำ

การพัฒนาความรู้โดยเฉพาะในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นเหตุผลในการพัฒนากำลังคนของประเทศต่างๆ เพื่อให้ปรับตัวก้าวทันโลกปัจจุบันอันเต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลง การเรียนการสอนในปัจจุบันจึงต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบจากการเรียนรู้ในห้องเรียนและในสถานศึกษา ที่หลายประเทศให้ความเชื่อมั่นและไว้วางใจว่าห้องเรียนเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่จะสร้างให้เยาวชนเติบโตได้ พร้อมมีความรู้และทักษะที่เต็มเปี่ยม สามารถนำไปใช้ได้ในการประกอบอาชีพในสถานประกอบการต่างๆ ในอนาคต

จาก National Education Act B.E. 2542 as amended (No.2) B.E. 2545 and (No.3) B.E. 2010 (Office of the National Education Commission, 2010) ในหมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 23 กล่าวว่า “การจัดการศึกษาต้องเน้น

ความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ การศึกษา ผู้เรียนต้องรู้ตนเองกับสังคม มีความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และด้านภาษา มีประสบการณ์เรื่องการจัดการและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข” และมาตรา 24 ว่า “การจัดกระบวนการเรียนรู้ สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และประยุกต์ความรู้ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง สามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้สอนและผู้เรียนได้เรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและจากแหล่ง

วิทยาการประเภทต่างๆ” และตาม National Education Plan B.E. 2560-2579 (Office of the Education Council, 2017) ได้ระบุถึงปัญหาด้านคุณภาพการศึกษาที่พบว่า กำลังแรงงานที่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษามีจำนวนเพิ่มขึ้นแต่มีความสามารถไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน และสมรรถนะด้านอื่นๆ ก็ไม่ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ เกิดอัตราว่างงานจำนวนมากนั้น ประเทศไทยจึงต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนที่มีทักษะและ

คุณลักษณะที่ตอบสนองความต้องการของภาคส่วนต่างๆ มากขึ้น

Chinintorn (2010) อธิบายการจัดรูปแบบการจัดการศึกษาที่บูรณาการการเรียนรู้กับการทำงาน เป็นการจัดให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงานในสถานประกอบการระหว่างที่ยังเรียนในสถาบันการศึกษา ภายใต้แนวคิดการเรียนรู้จากการทำ (Learning by Doing) ซึ่งสามารถสรุปได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการกับการทำงาน 9 รูปแบบ

รูปแบบการเรียนรู้เชิงบูรณาการกับการทำงาน	ลักษณะ	ตัวอย่าง
1. การกำหนดประสบการณ์ก่อนการศึกษา (Pre-course Experience)	เป็นการกำหนดประสบการณ์ในการทำงานเป็นคุณสมบัติเฉพาะของผู้เรียนก่อนเข้ารับการการศึกษา (Pre-requisite)	- การกำหนดประสบการณ์ทำงานในฟาร์มก่อนเข้าศึกษาเกษตรศาสตร์ - เปิดบ้านคณะผลิตกรรมการเกษตรมหาวิทยาลัยแม่โจ้
2. การเรียนสลับกับการทำงาน (Sandwich Course)	เป็นการกำหนดระยะเวลาทำงานในระหว่างปีที่ศึกษา กำหนดให้ทำงาน 3-4 เดือนสลับกับการเรียนในสถาบันอุดมศึกษาจนสำเร็จการศึกษา	หลักสูตรวิศวกรรมศาสตร์ของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
3. สหกิจศึกษา (Cooperative Education)	เป็นการกำหนดระยะเวลาทำงานที่ชัดเจนในหลักสูตร เน้นการบูรณาการทฤษฎีและการปฏิบัติ	- หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต - หลักสูตรต่างๆ ของสถาบันอุดมศึกษา
4. การฝึกงานที่เน้นการเรียนรู้หรือการติดตามพฤติกรรมการทำงาน (Cognitive Apprenticeship or Job Shadowing)	มุ่งเน้นการสังเกตพฤติกรรมและการซึมซับวัฒนธรรมองค์กรของสถานประกอบการ	การฝึกปฏิบัติงานของ นักกฎหมาย หนายความ นักปกครอง
5. หลักสูตรร่วมมหาวิทยาลัยและอุตสาหกรรม (Joint Industry University Course)	เป็นหลักสูตรที่ร่วมพัฒนาและอุดหนุนงบประมาณโดยองค์กรผู้ใช้บัณฑิต รวมทั้งการใช้บุคลากร และอุปกรณ์ขององค์กรผู้ใช้บัณฑิต	หลักสูตรวิศวกรรมศาสตร์บริหารธุรกิจ
6. พนักงานฝึกหัดใหม่หรือพนักงานฝึกงาน (New Traineeship or Apprenticeship)	เป็นการฝึกงานที่มีการจัดระบบการเตรียมการและการฝึกงานในสถานที่หรือนอกสถานที่	สัตวแพทยศาสตร์ เกษตรศาสตร์
7. การบรรจุให้ทำงาน หรือการฝึกเฉพาะตำแหน่ง (Placement or Practicum)	เป็นการพัฒนาทักษะหรือประสบการณ์ที่จำเป็นในอนาคต มีการฝึกปฏิบัติงานเพิ่มเติมในสถานการณ์จริง	แพทย์ พยาบาล ครู
8. การปฏิบัติงานภาคสนาม (Fieldwork)	เป็นการสำรวจหรือการสังเกต การทำงานในสถานที่จริงในระยะสั้น	สังคมสงเคราะห์ วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์
9. การฝึกปฏิบัติงานจริงภายหลังสำเร็จการเรียนรู้ (Postcourse Internship)	เป็นการเสริมสร้างประสบการณ์ในการปฏิบัติงานภายหลังสำเร็จการศึกษาภาคทฤษฎี	แพทย์ หนายความ

ทั้งนี้ รูปแบบการจัดการศึกษากับการทำงานจะเป็นที่นิยมอย่างมาก และมีชื่อที่รู้จักกันหลากหลาย เช่น การศึกษาจากประสบการณ์ (Experiential Exercises) โปรแกรมทำงานและศึกษา (Work-Study Program) การศึกษาที่ยึดการทำงานเป็นฐาน (Work-based Education) และการฝึกปฏิบัติวิชาชีพ (Internship) และการบูรณาการการทำงานกับการเรียนรู้ (Work Integrated Learning)

จากการรวบรวมข้อมูลพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เป็นการสร้างประสบการณ์วิชาชีพให้ผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติงานผ่านการฝึกงาน การฝึกภาคสนาม การศึกษาโครงการ สถานการณ์จำลอง ล้วนส่งผลดีต่อผู้เรียน ส่งผลให้เกิดการปรับปรุงหลักสูตร การปรับปรุงกระบวนการในการสร้างประสบการณ์วิชาชีพให้ผู้เรียน สร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษากับสถานประกอบการ ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดไม่เพียงเฉพาะด้านการศึกษา แต่ยังรวมถึงระบบเศรษฐกิจและสังคมต่อประเทศไทยอีกด้วย

การผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพเป็นเป้าหมายสำคัญของสถาบันการศึกษาทุกแห่งทั่วโลก ซึ่งต่างมุ่งหาวิธีและรูปแบบที่เชื่อว่าดีที่สุด เหมาะสมที่สุด จึงเป็นการทุ่มเทของสถาบันการศึกษาที่จะต้องศึกษาความหมาย หลักการแนวคิดพื้นฐาน องค์ประกอบ ประโยชน์และความสัมพันธ์ของสถาบันการศึกษา สถานประกอบการและสังคมที่ชัดเจนและเข้มแข็ง เพื่อสร้างสมรรถนะให้ผู้เรียนในการเรียนรู้ทางภาคทฤษฎีควบคู่กับการปฏิบัติงานในรูปแบบต่างๆ ทั้งเป็นการศึกษาจากเอกสารสิ่งพิมพ์และเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจนเป็นแนวทางให้สถาบันการศึกษาและครูสอนประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน รวมทั้งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรอบตัวสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตมากขึ้นและครูสอนได้พัฒนาตนเอง สร้างองค์ความรู้ใหม่ในการสร้างมาตรฐานด้านการศึกษาของประเทศที่ดีขึ้น

สถาบันการศึกษาหลายแห่งทั่วโลกให้ความสำคัญและเน้นการจัดกระบวนการพัฒนาผู้เรียนตามแนวคิดที่เกี่ยวกับการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงฝึกปฏิบัติงานในสถานประกอบการก่อนจบการศึกษา ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์นานับการต่อผู้เรียน มีการผสมผสานการเรียนในห้องเรียนกับประสบการณ์จากการทำงานนอกห้องเรียนเข้าด้วยกันผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการฝึกงาน การทำงานเพื่อสังคม การทำงานในสถานประกอบการ และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ซึ่ง Kramer & Usher (2011) และ Stirling et al. (2014) สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนได้ประสบการณ์จากการเรียนในชั้นบูรณาการกับความรู้จากสถานประกอบการด้วยการใช้ความรู้ทางทฤษฎี (Theory) และประสบการณ์การปฏิบัติงาน (Practice) พร้อมกันด้วยการเรียนรู้แบบบูรณาการกับการทำงาน

ความหมายของการเรียนรู้แบบ Work-based Education

Suthamanon (2017) กล่าวถึง การเรียนรู้ในรูปแบบ Work-based Education ว่าหมายถึง การเรียนรู้ที่มุ่งสร้างบัณฑิตมืออาชีพ ด้วยการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง เน้นการสร้างบุคคลใหม่ที่มีความสามารถสูง พร้อมปฏิบัติงานตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ และมีความก้าวหน้าในองค์กรในระยะเวลาอันสั้น

Kasemsuk (2016) กล่าวถึง Work-based Education ว่าเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ให้นักศึกษาไปฝึกปฏิบัติงานในสถานประกอบการ ซึ่งสถานประกอบการต้องถูกกลั่นกรองศักยภาพในการรับผู้เรียนไปปฏิบัติงานให้ตรงกับบริบทและจุดมุ่งหมายในการปฏิบัติงานของนักศึกษาให้ได้รับสิ่งที่ดีที่สุด เหมาะสมที่สุดและตรงสายวิชาชีพมากที่สุด ทำให้นักศึกษามีความกระตือรือร้นในการเรียนในห้องเรียนและนอกห้องเรียนจากการได้รับประสบการณ์การเรียนรู้สลับกับการฝึกปฏิบัติงานในสถานประกอบการ

อย่างน้อย 5-6 แห่ง และทำให้นักศึกษาได้เปรียบเรื่องความพร้อมและความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสังคมในองค์กรต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว

สรุปความหมายของการเรียนรู้ในรูปแบบ Work-based Education ได้ว่า เป็นการเรียนรู้บนพื้นฐานการทำงานที่ผู้เรียนสลับการเรียนรู้กับการทำงานมากกว่า 1 ครั้งตลอดหลักสูตร โดยเป็นความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการในการเสริมประสบการณ์การทำงานจริงให้เหมาะสมและตรงกับความต้องการของผู้เรียนมากที่สุด ผู้เรียนมีความพร้อมในการปฏิบัติงานเมื่อจบการศึกษา ทำให้มีโอกาสความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว

หลักการ แนวคิดพื้นฐาน

ตามหลักการ แนวคิดทฤษฎีที่เป็นศาสตร์การสอนของ Khemmani (2012) นำมาเป็นแนวคิดพื้นฐานเพื่อการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบ Work-based Education (WbE) ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ (Experiential Learning)

ตามแนวคิดการสร้างประสบการณ์ การเรียนรู้และการสร้างความคิด ความรู้ และการกระทำโดยผู้เรียนได้เรียนรู้ก่อน แล้วสังเกต ทบทวนสิ่งที่เกิดขึ้น และนำสิ่งที่เกิดขึ้นมาพิจารณาร่วมกัน จนสร้างความคิดรวบยอด แล้วประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ได้

2. การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Learning)

เป็นการเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งตามสภาพจริง ซึ่งผู้เรียนจะได้เชื่อมโยงทั้งความรู้ ทักษะ และเจตคติเข้าด้วยกัน มีการทำงานเป็นทีม และแนวคิดนี้ได้พัฒนาจนสามารถวัดและการประเมินการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงได้ 5 ด้าน คือ ผู้เรียนได้พัฒนาการคิดขั้นสูง (Higher-order thinking) ผู้เรียนได้ความรู้ที่ลึกซึ้ง (Depth of knowledge) ความเชื่อมโยงของสิ่งที่เรียนรู้กับโลกแห่งความ

เป็นจริง การอภิปรายหรือสนทนาที่เป็นแก่นสาร และการส่งเสริมสนับสนุนจากสังคมในผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบ Work-based Education เป็นรูปแบบผสมผสานการเรียนรู้ภาคทฤษฎีในห้องเรียนกับการปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการอย่างเป็นระบบ มีการเรียนการสอนในสถานศึกษาและการออกไปปฏิบัติงานในสถานประกอบการตามสภาพและบริบทการทำงานจริง มีการประเมินผลการจัด การเรียนรู้เรื่องการพัฒนาความคิดขั้นสูง มีความรู้ลึกซึ้ง เชื่อมโยงทฤษฎีกับการปฏิบัติ ผ่านการระดมความคิดหรือการอภิปรายในทีมการทำงาน และได้รับการสนับสนุนการพัฒนาทักษะของผู้เรียนจากสถานประกอบการ

องค์ประกอบของการเรียนรู้ในรูปแบบ Work-based Education

Suthamanon (2017) กล่าวถึงรูปแบบการเรียนรู้แบบ Work-based Education ว่าเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภาคทฤษฎีหรือหลักการทั่วไปจากเอกสาร ตำราหรือผลการวิจัยควบคู่กับการลงมือปฏิบัติงาน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยตรงจากแหล่งงาน ทำให้เกิดองค์ประกอบที่สัมพันธ์กัน 3 ด้าน คือ

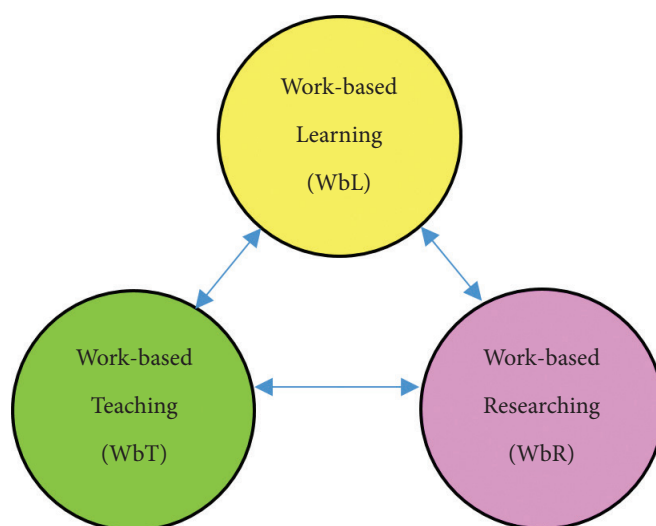
1. Work-based Teaching (WbT) ซึ่งเป็นการเรียนทฤษฎี หลักการทั่วไปจากการเรียนรู้ในรายวิชา ซึ่งนอกจากจะได้ความรู้จากตำราแล้ว ผู้เรียนจะได้รับความรู้ที่สมบูรณ์มากขึ้นจากการเรียนรู้จากกรณีศึกษาจากผู้ปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการ ทำให้ผู้เรียนมีความสมบูรณ์และความพร้อมที่จะเรียนรู้ในองค์ประกอบส่วนที่สอง

2. Work-based Learning (WbL) องค์ประกอบส่วนที่สองนี้ เป็นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติงานจริงที่มีระบบแบบแผนรองรับ เช่น การจัดโปรแกรมการฝึกปฏิบัติงานที่ชัดเจนในหลักสูตร การมีครูฝึกหรือพี่เลี้ยงดูแลผู้เรียนของหลักสูตร และการมีระบบการติดตามประเมินผลการเรียนรู้และการปฏิบัติงานอย่างเป็น

ระบบ โดยการจัดการเรียนการสอนนี้จะสลับช่วงเวลาในการเรียนรู้ในห้องเรียนกับการฝึกปฏิบัติงานตามโจทย์ที่กำหนดให้จากผู้สอนหรือจากสถานประกอบการอย่างต่อเนื่องรวม 4-8 ครั้ง ตามความเหมาะสมที่หลักสูตรออกแบบให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ ดังนั้น ผู้เรียนจะได้ตามติดองค์ความรู้ การเรียนรู้เพิ่มเติมจากการทดลองในสถานประกอบการจริงจากโจทย์เดิม นอกจากนี้ ผู้สอนยังมีโอกาสในการศึกษาร่วมกับนักศึกษาและ/หรือผู้สอนข้ามสาขาวิชาและ/หรือผู้เชี่ยวชาญในสถานประกอบการ จนสามารถสร้างและดำเนิน

โครงการหรือนวัตกรรมเพื่อนำเสนอผลลัพธ์ที่ได้จากโครงการต่อสถาบันการศึกษา ตลอดจนกลุ่มธุรกิจที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ให้กับสถาบันการศึกษาและสถานประกอบการ

3. Work-based Researching (WbR) เป็นการศึกษาวิจัยของผู้สอนในสถาบันการศึกษาจากปัญหาวิจัยจริงที่เกิดขึ้นในสถานประกอบการและสถานประกอบการสามารถนำผลวิจัยไปใช้ปฏิบัติได้ รวมทั้งยังสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้มาพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน

ภาพที่ 1 องค์ประกอบการเรียนรู้ในรูปแบบ Work-based Education

นอกจากนี้ Kasemsuk (2016) ได้นำรูปแบบประยุกต์ใช้ในหลักสูตรของคณะนิเทศศาสตร์โดยรูปแบบ Work-based Education ของคณะประกอบด้วย

1. Work-based Sharing คือ การที่ผู้เรียนพูดนำเสนองานให้คนอื่นฟังผ่านการลำดับความคิดในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การฝึกงานให้เพื่อนอาจารย์ และรุ่นน้องได้รับฟัง กระบวนการตัดสินใจและแลกเปลี่ยนการเรียนรู้

2. Work-based Shape up คือ การสังเคราะห์องค์ความรู้จากการปฏิบัติงานในสถานประกอบการแล้วรวบรวมทำเป็นคู่มือการเรียนรู้ที่ได้รับในสาขา

วิชาชีพ โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างรุ่นพี่และรุ่นน้อง เพื่อให้ได้แนวทางในการเตรียมตัวสำหรับการไปฝึกปฏิบัติงานในองค์กรต่างๆ

3. Work-based Show off คือ การรวบรวมจากสององค์ประกอบแรกมาจัดนิทรรศการเพื่อนำเสนอผลงานของผู้เรียนทุกสาขาวิชาของคณะนิเทศศาสตร์ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ศักยภาพนักศึกษาและคณะให้สังคมรับรู้

สรุปการเรียนรู้แบบ Work-based Education มีองค์ประกอบสำคัญคือ 1) ผู้เรียนได้ความรู้ภาคทฤษฎีจากตำราและจากผู้สอนที่มีการสอนผ่านประสบการณ์และกรณีศึกษาในห้องเรียน 2) ผู้เรียน

ได้รับประสบการณ์จากการเรียนรู้ในการทำงานในสถานประกอบการ เพื่อต่อยอดหรือพัฒนาองค์ความรู้จากโครงการหรืองานวิจัยจนเกิดประโยชน์ต่อสถานประกอบการและสถานศึกษา 3) ผู้สอนทำการวิจัยจากโจทย์ที่เกิดขึ้นจริงในสถานประกอบการ เกิดองค์ความรู้ใหม่ให้สถานประกอบการและสามารถพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน และ 4) ความร่วมมือและการสนับสนุนในการพัฒนาทักษะของผู้เรียนจากสถานประกอบการ โดยแต่ละหลักสูตรสามารถศึกษาและสร้างรูปแบบ Work-based Education ในแบบของตนได้

ประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบ Work-based Education

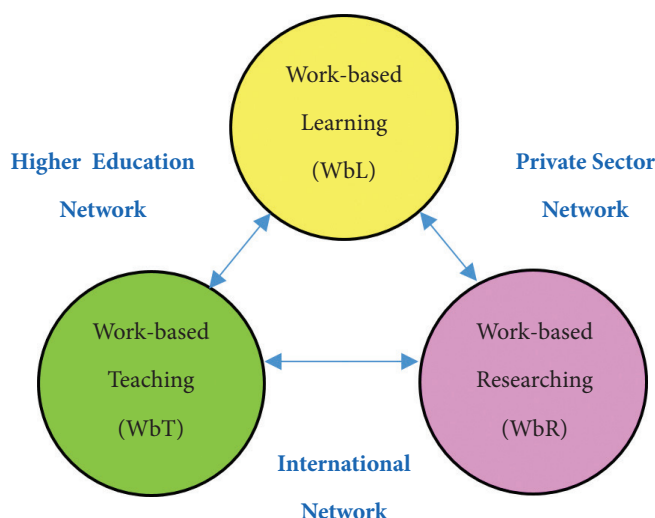
Manarungsan (2015) ได้อธิบายเกี่ยวกับสถาบันการศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนรูปแบบ Work-based Education สามารถสร้างความร่วมมือจากองค์กรภาคธุรกิจหลากหลายในประเทศ ซึ่งแม้จะมีหลักสูตรคล้ายคลึงกับสถาบันการศึกษาอื่น แต่ผู้เรียนและบัณฑิตจะมีความพร้อมในการทำงานมากกว่าจากสถาบันการศึกษาอื่นที่เรียกว่า Ready to work จากการมีประสบการณ์การทำงานตลอดหลักสูตรจนเกิดความพร้อมอย่างที่สุด นอกจากนี้ Patcharinthanakun (2019) เสริมว่าผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นการผสมผสานความรู้เชิงวิชาการกับการปฏิบัติ และแนวทางการเรียนรู้โดยการลงมือทำ (Learning by doing) ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะที่จำเป็น 3 ด้าน คือ ทักษะอาชีพ (Professional skills) ซึ่งผู้เรียนต้องเรียนรู้ในห้องเรียนและนอกห้องเรียนในสาขาวิชาชีพของตนเองสำหรับประกอบอาชีพในอนาคต ทักษะทางสังคม (Social skills) ซึ่งผู้เรียนต้องเรียนรู้การทำงานเป็นทีมในสภาพการทำงานจริง การสื่อสาร การเห็นอกเห็นใจและการมีจิตสาธารณะ ทำให้ผู้เรียนได้ขัดเกลาตนเองตั้งแต่ในสถาบันการศึกษาจนเข้าสู่สังคมการทำงานเมื่อจบการศึกษา และทักษะชีวิต (Life skills) คือ การจัดการตนเอง การแก้ปัญหาทางการเงิน ปัญหาสุขภาพ ทำให้ผู้เรียนต้องเรียนรู้ที่จะ

ต้องดูแลตัวเอง การเรียนรู้จากห้องเรียนสามารถนำไปใช้ในสถานประกอบการหรือประสบการณ์ที่ได้จากการทำงานสามารถถูกนำมาสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ร่วมกันในห้องเรียนได้อีกด้วย

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้รูปแบบ Work-based Education ส่งผลให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการทำงานอย่างที่สุด และผู้เรียนได้พัฒนาทักษะอาชีพจากการประยุกต์ความรู้ในชั้นเรียนกับการฝึกปฏิบัติงานที่ตรงความต้องการของผู้เรียนมากที่สุด ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะทางสังคมจากการทำงานเป็นทีมผ่านกระบวนการช่วยกันคิด ไตร่ตรองและอภิปราย มีจิตสาธารณะ นอกจากนี้ยังได้พัฒนาทักษะชีวิตให้แก่ผู้เรียน โดยเฉพาะในเรื่องการบริหารเวลา การแก้ปัญหา การวางแผนดูแลงานและตนเอง

ความสัมพันธ์ของสถาบันการศึกษา สถานประกอบการและสังคม

Suthamanon (2017) กล่าวถึง การใช้รูปแบบ Work-based Education นั้นต้องสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันของสถานศึกษาและสถานประกอบการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาโดยใช้เครือข่าย 3 กลุ่ม ได้แก่ เครือข่ายสถาบันการศึกษา (Higher Education Network) เครือข่ายภาคเอกชน (Private Sector Network) และเครือข่ายต่างประเทศ (International Network) ให้มีส่วนร่วมในการถ่ายทอดองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ การเรียนรู้และการทำงาน ตลอดทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านต่างๆ ให้กับผู้เรียนเพิ่มเติม ซึ่งระบบเศรษฐกิจของประเทศเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึง เพื่อผลักดันการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เข้าสู่องค์กรหรือขึ้นเวทีการแข่งขันระดับนานาชาติ สามารถแก้โจทย์ธุรกิจหรือสร้างนวัตกรรมตอบสนองความต้องการของตลาดได้ และเครือข่ายภาคธุรกิจต้องการสร้างความร่วมมือกับสถานประกอบการ ผู้เรียนจะได้พัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันกับองค์กรทั้งระดับชาติและนานาชาติมากขึ้น

ภาพที่ 2 ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบ Work-based Education และความสัมพันธ์ของรูปแบบกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

สรุปข้อพึงระวังของการจัดการเรียนรู้แบบ Work-based Education ได้ว่าต้องมีความร่วมมือที่เข้มแข็งระหว่างสถานศึกษา สถานประกอบการ เอกชน และสถานศึกษา/สถานประกอบการในต่างประเทศ เพื่อให้มีการส่งเสริมและสนับสนุน การพัฒนาองค์ความรู้และทักษะของผู้เรียน นอกจากนี้ ระบบเศรษฐกิจที่ดีของประเทศเป็นกลไกสำคัญ ในการขับเคลื่อนให้เกิดความร่วมมือดังกล่าวและ ส่งผลให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสร้างนวัตกรรมและเข้าสู่เวที การแข่งขันระดับนานาชาติได้

บทสรุป

การจัดการเรียนรู้รูปแบบ Work-based Education ต่างจากการจัดการเรียนรู้คู่การทำงาน รูปแบบอื่นในประเทศไทย ด้านการวางแผนการเรียนและการทำงานของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ แต่มีความหลากหลายตามสาขาวิชาชีพของผู้เรียนที่ระยะเวลาหรือจำนวนครั้งแตกต่างกันตามลักษณะวิชาชีพในอนาคตของผู้เรียน ด้านผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มี ทั้งความลึกในศาสตร์องค์ความรู้และความกว้างในการประยุกต์ใช้ความรู้กับการทำงานและชีวิต และด้าน

การดูแลเอาใจใส่จากผู้สอนในสถานศึกษากับพี่เลี้ยงในสถานประกอบการ ซึ่งดูแลใกล้ชิดจากการทำโครงงาน ทำวิจัย การพัฒนาองค์ความรู้ที่นำไปปฏิบัติได้ในสถานประกอบการ และด้านการสร้างระบบที่ทำให้ผู้เรียนสร้างคุณค่าของตนเองเพื่อก้าวสู่อาชีพ จากความร่วมมือของสถานศึกษาและเอกชนภาคธุรกิจที่มีส่วนในการสร้างระบบเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ ในชีวิตของผู้เรียนได้อย่างสมบูรณ์ นอกจากนี้รูปแบบ Work-based Education ยังเหมาะสมในการนำไปใช้กับทุกหลักสูตร สาขาวิชา ซึ่งอาศัยการวางแผน การดำเนินงานที่ปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับบริบท การเรียนการสอนและสาขาวิชาชีพของผู้เรียน โดยมีพื้นฐานการดำเนินงานเพื่อสร้างศักยภาพให้ผู้เรียน ได้ความรู้ภาคทฤษฎีจากห้องเรียน และการประยุกต์ใช้ความรู้จากประสบการณ์ในการทำงานจริงในการแก้ปัญหาการทำงาน การปรับตัวให้เข้ากับสังคม การทำงานเป็นทีม การมีความรับผิดชอบและมีความอดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น รวมทั้งการดำเนินชีวิตประจำวันให้เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งกาย ใจ และสติปัญญา ซึ่งถูกหล่อหลอมจากสังคมและความรอบรู้ศาสตร์ทั้งในและนอกห้องเรียน ตลอดจน

การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับประสบการณ์ชีวิตและการทำงานภายใต้การดูแลของผู้เชี่ยวชาญจากสถาบันการศึกษาและสถานประกอบการมากกว่า 1 ครั้ง โดยที่ไม่สร้างผลกระทบในการใช้เวลาเรียนจากหลักสูตรปกติที่กำหนดไว้

นอกจาก Work-based Education จะมีประโยชน์ต่อผู้เรียนแล้ว ยังสร้างประโยชน์ให้ตัวผู้สอน เล็งเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นในแง่มุมต่างๆ สามารถศึกษาวิจัยเพื่อตอบโจทย์ปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างดูแลผู้เรียนและการหาข้อดีด้านต่างๆ ของระบบการทำงาน และตัวผู้เรียน ร่วมกับสถานประกอบการ เกิดเป็นประโยชน์ที่แท้จริงต่อทั้งสถาบันการศึกษา ผู้เรียน และสถานประกอบการอย่างน่านับการ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาผลจากการจัดการเรียนรู้รูปแบบ Work-based Education ของผู้เรียนสาขาวิชาต่างๆ เพื่อเปรียบเทียบผลการดำเนินในเชิงประจักษ์ ซึ่งอาจนำไปสู่การสร้าง Work-based Education ได้ตามหลักการแนวคิดที่เหมาะสมที่สุดต่อผู้เรียนของแต่ละหลักสูตร

2. หลักสูตรในสถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนรู้และการทำงานในรูปแบบอื่นๆ ควรศึกษาเพื่อเติมเกี่ยวกับรูปแบบ Work-based Education เพื่อปรับปรุงหรือประยุกต์ใช้กระบวนการดำเนินงานเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่เหมาะสมในการสนับสนุน และเสริมสร้างผู้เรียนให้มีศักยภาพสูงสุดและสามารถปฏิบัติงานได้จริงในสังคม

References

- Chinintorn, P. (2010). *Integrated Learning and Working (Work-integrated Learning: WIL) in Education Institute in Thailand*. Retrieved June 28, 2020, from http://www.southeast.ac.th/2017/wp-content/uploads/F_sat/research/003.pdf [In Thai]
- Kasemsuk, J. (2016). *Work-based Education: 3S Faculty of Communication Arts, Panyapiwat Institute of Management*. Retrieved July 25, 2020, from https://ca.pim.ac.th/uploads/content/2016/05/o_1ak09g9sytuv1err1f891l8d3spa.pdf
- Khemmani, T. (2012). *Science of Teaching, Knowledge for Learning Management Proficiency*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Kramer, M. & Usher, A. (2011). *Work-integrated Learning and Career-ready Students: Examining the Evidence*. Retrieved July 30, 2020, from <https://higherstrategy.com/wp-content/uploads/2011/11/InsightBrief5-FINAL-1.pdf>
- Manarungsan, S. (2015). *Education in Style of PIM Work-based Education*. Retrieved July 19, 2020, from <https://www.pim.ac.th/th/news/446/pim-work-based-education.html>
- Office of the Education Council. (2017). *National Education Plan B.E. 2560-2579*. Bangkok: Prigwhan Graphics. [in Thai]
- Office of the National Education Commission. (2010). *National Education Act B.E.2542 as amended (No.2) B.E. 2545 and (No.3) B.E. 2553*. Retrieved July 20, 2020, from <https://person.mwit.ac.th/01-Statutes/NationalEducation.pdf>
- Patcharinthanakun, P. (2019). *University is Not Just for Teaching, but also Improving Human*. *Baw Bann CPE-News*, 11(September-October), 8-9. [in Thai]

- Stirling, A., Kerr, G., Banwell, J. MacPherson, E., & Heron, A. (2014). *A Practical Guide for Work-Integrated Learning: Effective Practices to Enhance the Educational Quality of Structured Work Experiences Offered Through Colleges and Universities*. Retrieved July 30, 2020, from <https://www.vu.edu.au/sites/default/files/CCLT/pdfs/heqco-practical-guide-wil.pdf>
- Suthamanon, L. (2017). *Panyapiwat Institute of Manage and Model of Work-based Education*. Office of the Higher Education Commission. Retrieved July 19, 2020, from <http://www.mua.go.th/users/he-commission/t-visit%20project/t-visit%20book%202/22--g2--15-1.pdf>

Name and Surname: Chittra Chantragatravi

Highest Education: Ph.D. (Educational Administration),
College of Management (Bangkok), University of Phayao

Affiliation: Panyapiwat Institute of Management Field of

Expertise: Educational Administration, Business English

Name and Surname: Pornpimon Prasongporn

Highest Education: Ph.D. (Curriculum and Instruction),
Chulalongkorn University

Affiliation: Panyapiwat Institute of Management

Field of Expertise: Curriculum and Instruction